

colecția monografii

DIANA-ALEXANDRA CORDUN (SAVA)

**DREPTURILE AUTORULUI ASUPRA
CREAȚIEI MUZICALE**

DIANA-ALEXANDRA CORDUN (SAVA)

**DREPTURILE AUTORULUI
ASUPRA CREAȚIEI MUZICALE**

Universul Juridic

București

-2023-

Capitolul I

Dreptul francez cu privire la creația muzicală

Pentru a putea ilustra cât mai bine evoluția creației muzicale în cadrul legislației franceze, vom realiza o analiză temporală a evoluției legislative franceze cu privire la creația muzicală. Acest lucru este posibil doar dacă analizăm mai profund ideea de creație, întrucât o mare parte a drepturilor aferente creației muzicale au luat naștere mai întâi corelat altor genuri de creații.

Diferit de copyright-ul⁹⁶ anglo-american, conceptul de *droit d'auteur* își are originea în imprimarea patentelor și privilegiile regale, acțiuni și termeni ce au apărut în secolul al XVI-lea și au devenit populare în secolul al XVII-lea. Privilegiul regal avea legătură mai mult cu dreptul de publicare a operei unui autor și nu se referea la drepturile autorului în integralitatea lor. Primul astfel de privilegiu a fost acordat de către Henric al II-lea lui Guillaume Morlay. Guillaume Morlay făcea parte dintre artiștii regali, artist ce cânta la lăută. Acest privilegiu a fost acordat în anul 1551.

Un element ce face notă discordantă este însă faptul că, prin această acordare a privilegiului regal, se implementa monopolul anumitor editori și cu aceasta, se implementa, de asemenea, și un sistem de cenzură. Aceste privilegii regale durau între 3 și 10 ani. Odată cu scurgerea acestor termene, opera era considerată ca aparținând domeniului public.

Apare prima legislație ce impunea librarilor și editorilor deținerea unui patent de imprimare, și anume așa numita Ordonanță Moulins, ordonanță ce a apărut în anul 1566, dar aceasta nu face nicio referire la autori și nu este emisă pentru a favoriza autorii, ci este emisă pentru librării și editori. Această ordonanță a avut rolul de a crea și a recunoaște o legătură strânsă între privilegiile regale și cenzura textelor, și anume aprobarea censorului devine o condiție esențială pentru obținerea unui privilegiu regal⁹⁷.

În ciuda existenței unui regim în care cei privilegiați erau editorii și nu autorii, au existat autori care au reușit să obțină acest tip de privilegiu pentru operele lor.

⁹⁶ Dreptul exclusiv de a face copii, de a licenția și de a exploata în alt mod o lucrare literară, muzicală sau artistică, fie ea tipărită, audio, video etc. (citit de la www.dictionary.com).

⁹⁷ A se vedea R. Deazley, M. Kretschmer, L. Bently, *Privilege and Property: Essays on the History of Copyright*, Ed. Open Book Publishers CIC Ltd, Cambridge, 2010, p. 119.

În cadrul Afacerii Muret (Muret Affair)⁹⁸⁹⁹, ce a avut loc în anul 1568, avocatul Marion a pledat pentru dreptul de proprietate complet și nerestricționat asupra operei sale. Acesta este momentul când proprietatea intelectuală și-a făcut apariția în jurisprudența franceză. O altă practică devenită populară în secolul al XVII-lea o reprezintă remunerarea autorilor cu un anumit procentaj. Un caz destul de des întâlnit în secolul al XVII-lea erau conflictele de interese care apăreau între editori și creatori.

Mai mult decât atât, mulți scenariști ai vremii au început o luptă acerbă pentru a-și apăra drepturile, întrucât, odată publicată o piesă de teatru, ea putea fi pusă în scenă de orice trupă, fără ca aceasta din urmă să plătească vreo sumă creatorului. Regele arbitra aceste conflicte, dar analizând cazurile înscrise, s-a observat că regele le dădea câștig de cauză editorilor, în detrimentul creatorilor care deveniseră din ce în ce mai nemulțumiți.

În orașe ca Paris, Lyon, Rouen apar mici societăți comerciale ce aveau ca obiect de activitate fabricarea și vânzare de cărți tipărite. Se observă, de asemenea, că prima societate ce publica o carte avea întâietate doar din cauza respectului pe care îl primea de la societatea adversă, care putea oricând imprima aceeași carte la un alt preț, dar acest lucru nu se întâmpla doar pentru că a doua editură își aștepta momentul pentru ediția sa din respect, nu că ar fi ilegal.

Privilegiile regale au apărut abia în anul 1507, când un autor care era și propriul editor, Antoine Verard, a solicitat de la regele Ludovic al XII-lea un privilegiu regal pentru a putea tipări orice carte unde el avea dreptul de prim editor pentru o perioadă de 3 ani. Următorul editor ce a solicitat și a obținut un privilegiu regal a fost Guillaume Eustace – vânzătorul de cărți personal al regelui, care pe parcursul a doi ani în care acesta a deținut privilegiu regal a publicat șaisprezece cărți. Odată cu apariția privilegiilor legale, au apărut și problemele referitoare la înregistrarea unei solicitări pentru a obține un privilegiu regal.

Pe durata domniei regelui Ludovic al XII-lea lucrurile au fost relativ ușoare pentru editori, deoarece acesta putea fi găsit cu ușurință și procedura de obținere a unui favor regal nu întâmpină întâzieri, dar lucrurile s-au schimbat în perioada regelui Francis I. Francis I călătorea foarte mult prin

⁹⁸ În urma pledoariilor avocatului Marion din cazul Afacerii Muret s-a ajuns la concluzia: *autorul unei cărți este cu totul stăpânul său și, ca atare, poate să dispună liber de acest drept.*

⁹⁹ A se vedea P. Edward Geller, *Copyright history and future: what's culture got to do with it?*, Journal of the Copyright society of the USA – vol. 47 (2000) p. 221.

țară și mai ales în afara țării și bineînțeles a existat și perioada în care regele a fost în închisoare în Spania, acest detaliu făcând și mai dificilă pentru editori obținerea unui astfel de privilegiu. Între anii 1507 și 1526, Parlamentul din Paris emite astfel de privilegii, 102 la număr, aceasta devenind o afacere în contrapartidă deoarece editorii ce primeau privilegiile printau diverse legi și ordonanțe pentru Parlamentul din Paris¹⁰⁰.

Avec permission et privilège du Roi sau *Cum privilegio regis* erau mențiunile ce trebuiau să apară pe fiecare carte publicată. În anul 1683, printr-un Decret regal, apare și prima sancțiune în legătură cu drepturile de autor și anume moartea prin spânzurare sau sufocare pentru persoana care publică o carte fără acordul regal.

După Revoluția din anul 1789, apare conceptul de libertate a presei, toate privilegiile legale cu privire la publicare fiind abrogate¹⁰¹, în Paris existând multe opere literare piratate, autorii nebeneficiind de niciun fel de protecție a drepturilor de autor¹⁰².

În anul 1777, șase reglementări emise prin Consiliul regal declară că privilegiile sunt emise doar de către rege. În cadrul acestor șase reglementări, se determina și faptul că drepturile de publicare ale editorului se limitează la durata de viață a autorului. Sistemul de privilegii regale este abolit odată cu revoluția franceză din anul 1789 prin declarația de libertate a presei.

După abolirea sistemului de privilegii și declararea libertății presei, un nou fenomen își face simțită prezența în Paris. O serie întreagă de lucrări piratate iau cu asalt piața operelor scrise întrucât, odată cu dispariția sistemului de privilegii, dispare și organismul de control. Autorii și editorii sunt lipsiți de protecție împotriva printării neautorizate a lucrărilor lor. Această situație se schimbă atunci când *Loi du 13-19 janvier* intră în vigoare.

Legea emisă în anul 1791 făcea referire exclusiv la operele dramatice, Actul privind proprietatea artistică și literară din anul 1793 oferea autorilor dreptul exclusiv de reproducere a operelor lor pe durata vieții: „*Les auteurs d'écrits en tout genre, les compositeurs de musique, les peintres et dessinateurs qui feront graver des tableaux et dessins, jouiront, durant leur vie entière, du droit exclusive de vendre, faire vendre, distribuer leurs ouvrages dans le territoire de la République, et d'en céder la propriété en tout ou en partie*”¹⁰³,

¹⁰⁰ A se vedea E. Armstrong, *Before Copyright: The French Book-Privilege System 1498-1526*, Ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1990, pp. 21-35.

¹⁰¹ A se vedea S. Teilmann-Lock, *op. cit.*, pp. 21-28.

¹⁰² *Ibidem*, p. 32.

¹⁰³ Traducere: Scriitorii de tot felul, compozitorii de muzică, pictorii și desenatorii care au gravat picturi și desene, se vor bucura, pe parcursul vieții lor, de dreptul exclusiv